

Katona koszorúi

Versválogatás. Szerkesztette: Bajtai Mária

Negyvenkét versből font öt koszorút Bajtai Mária a Bánk bán költőjének emlékezetére. Az első: *Katona Kecskeméten*, Rónay György azonos című versével kezdődik. A drámaírói pályáról családottan lemondó és kecskeméti ügyészként elmagányosodó Katonát tizenhatan idézik. Sorsát leginkább az alkotók közösségéből valamiképpen kiszakadt költők élték át, erdélyiek: Áprily Lajos, Jánosházy György, Lázár René Sándor (Kovács András Ferenc), Lászlóffy Csaba, a szegedi magányos: Juhász Gyula és a kecskeméti Sántha György.

A második koszorú: *Bánk bán szelleme*. Az elején néhány szakasz Valkai András 16. századi krónikájából. Azért kerülhetett ide, mert az utókor érdeklődését a Bánk bán históriáját elbeszélő régi versezet iránt Katona drámája keltette fel. Garay János, Petőfi Sándor és más 19. és 20. századi költők Bánk bánját már Katona drámája ihlette. Kiválik közülük Reményik Sándornak a nagyúr sorsát továbbgondoló költeménye: *Bánk bán utolsó monológja*. A méltóságát, becsületét, asszonyát elveszített Bánk zarándokként az általa meggyilkolt királyné leányához, Szent Erzsébethez indul: „*Tenálad várja Bánkot becsület, / Peturt szabadság, Ottót irgalom, / Tenálad fehérítik új ruháját / A bemocskolt köntösű Melindának, / Tenálad minden elbukottra várnak.*”

A harmadik koszorú: *Az örök Petur*. Három költemény a két háború közötti időből. Mindegyikben színezi a peturi indulatot az ország megcsonkítása miatti fájdalom. „*Visongó, véres vércsemültünk / Kínzón rianjon mindnyájunk szívébe / Kik a világzajlásban rászorultunk / E Csonkahun széttört, ingó jegére.*” (Sántha György)

A következő: *Az örök Tiborc*. Négy kecskeméti költő verse: Váry Istváné és Sántha Györgyé a két háború között, Antalfy Istváné és Buda Ferencé 2005-ben íródott. Egy-egy idézet érzékeltetheti, hogy csaknem évszázadnyi idő alatt mit sem változott a paraszti sors. „*Szép céljainkat mind szétravaszkodják, / A magyarokat csak csalják, csapolják*” (Sántha György); „*Fura egy fordított világ ez; / az lesz vátesz, aki lóvá tesz*” (Buda Ferenc).

Katona József emlékezete az ötödik koszorú. Évfordulókra, pályázatokra írt szokványos ünnepi ódák meg Sántha György szép szonettje után két vers a lírikus Katonát idézi fel: Rónay Györgyé (*Dunaparti elégia*) és Dobozi Eszteré (*Volt idő*). Irodalomtörténészekkel közel egy időben költők is fölfedezték a lírikus Katonát. Gépírásos szöveg hasonmásaként is fölhívja magára a figyelmet Juhász Ferenc ihletett szavú bevezetője Illyés Gyula Bánk bán-átigazításához. A következő versek: Pintér Lajosé, Buda Ferencé, Vörös Józsefé, Antalfy Istváné tömörségükkel jólesően különböznek az e ciklus elején található öblös hangú ódáktól. (Buda itt sem feledkezik meg Tiborcra: „*Petur, Bánk, Gertrud – drámahősök. / Am Tiborcnak az új zredév határán / örökösei itt sereglenek.*”)

A költeményeket a kötetben a Katonáról írott versek szerzőinek hatvanhét nevet tartalmazó jegyzéke követi. Közülük harmincegytől található vers a gyűjteményben. Jó lett volna az ő nevüket kiemelni és utalni arra, hogy a következő Jegyzetekben lesz róluk szó, és csak a többiekéről kell megnézni Lisztes László Katona-bibliográfiáját. Még jobb lett volna közölni versüknek a bibliográfiából kikereshető címét.

Nehéz eldönteni, vajon Katona koszorújába fonhatók-e a művéhez csak lazán, áttételesen kapcsolódó versek, mint például Adytól a *Csillagos vén csatalovak* a „bánkáni óra” említése miatt, vagy Erdélyi Józseftől a külvárosi munkásról szóló *Tiborc a villamoson*. Hasonlók bizonyára szép számmal találhatók. Köszönet a kötet összeállítójának, hogy ezen is elgondolgotat bennünket.

Emelik a könyv értékét Tavaszgy Noémi linómetszetei és Katona öt arcképe a borítákon. Nem feledkezhetünk el a szövegeket gondozó Pintérné Major Éva munkájáról sem: neki kellett eldöntenie, a régebbi szövegek nyelvi, helyesírási sajátosságaiból mit volt érdemes megőrizni.

(Kecskemét, 2007)

Orosz László